

Nr 813

Av herr **Gustavsson** i Alvesta m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 48, angående reformering av socionomutbildningen.

(Lika lydande med motion nr 670 i Första kammaren)

Vid behandlingen av frågan om utbildningen vid socialinstituten m. m. vid 1963 års riksdag framhöll statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande angelägenheten av att beslut rörande utbildningsorganisationen och den sociala forskningens organisation fattas snarast möjligt. Den nu framlagda propositionen rörande socialinstituten — som föreslås bli benämnda socialhögskolor — innehåller förslag rörande utbildningen medan forskningen vid socialhögskolorna beröres ytterst knapphändigt. Departementschefen hänvisar till att de universitetsämnen inom vilka social grundforskning främst bör bedrivas synes vara relativt väl tillgodosedda i fråga om resurser och till att ytterligare resurser kan komma att ställas till grundforskningens förfogande från riksbankens jubileumsfond. Departementschefen erinrar även om att socialpolitiska kommittén f. n. diskuterar ett förslag rörande inrättande av ett socialpolitiskt utredningsinstitut. Beträffande forskningen vid socialhögskolorna framhåller departementschefen endast att de förslag som framlägges i propositionen kommer att medföra förbättrade möjligheter dels för de studerande vid socialhögskolorna att under studietiden fram till socionomexamen tillgodogöra sig forskningsresultat på det sociala fältet, dels för dem som avslutat sin socionomutbildning att på egen hand bedriva forskning på detta område. Liksom i fråga om all annan högskoleundervisning bör det vara naturligt att sammanknyta undervisningen vid socialhögskolorna med forskning. Det är risk för att undervisningen direkt blir lidande av att vara helt i avsaknad av samband med forskning. Såsom socionomutbildningskommittén framhållit är socialhögskolorna liksom andra utbildningsanstalter beroende av att få fram läroböcker av hög kvalitet. På många av de områden som socionomutbildningen omfattar sker snabba förändringar inom samhället, varför läroböckerna ofta behöver omarbetas och kompletteras med avsnitt som rör nya förhållanden. Om det finns personer med uppgift att meddela vetenskaplig undervisning och bedriva forskning inom socialhögskolornas specialområden, finns det enligt kommitténs mening större förutsättningar än för närvarande att få fram flera och bättre läroböcker.

Förslaget att socionomexamen kompletterad med tre betygsenheter i ett ämne vid filosofisk fakultet skall medföra behörighet att avlägga filosofie licentiatexamen får i nuvarande läge hälsas med tillfredsställelse. Denna möjlighet gäller dock inte andra områden än de som är företrädade vid universitetsfakulteterna. De speciella områden som verksamheten vid socialhögskolorna omspanner och på vilka omfattande forskningsinsatser är mycket angelägna beröres således inte.

Ett betydande antal remissinstanser, däribland kommunförbunden och Svenska socialvårdsförbundet, har understrukit behovet av social och kommunalt administrativ forskning. Det framstår som en betydande brist, både med hänsyn till den sociala utbildningens behov av forskningen som stöd och stimulans och med hänsyn till mer allmänna samhällsvetenskapliga synpunkter, att viktiga forskningsuppgifter inom exempelvis socialpolitik, socialrätt, socialvårdsmetodik, kommunal ekonomi och förvaltningskunskap ännu är praktiskt taget helt obearbetade. Förslaget att inrätta professorer i sådana av socionomutbildningens läroämnen som inte är företrädade med självständiga forskartjänster vid nuvarande universitet och högskolor och i vilka därför för närvarande knappast bedrivs någon forskning över huvud taget finner styrelsen väl motiverat. Även om i många ämnen stora svårigheter torde uppstå att nu finna kvalificerade innehavare av dessa nya professorer, synes det angeläget att principbeslut snarast fattas om tjänsternas successiva inrättande från och med budgetåret 1964/65. Det vore föga ändamålsenligt att tillskapa nya institutioner för forskning på dessa områden innan de möjligheter som finns vid socialhögskolorna utnyttjats. Såsom tidigare nämnts har socialhögskolorna redan för sin nuvarande undervisningsverksamhet behov av forskningsresurser. Än mera markant ter sig detta behov om man beaktar den fortbildningsverksamhet för socionomer som socialhögskolorna förutsätts skola bedriva. Skall fortbildningsverksamheten kunna ges åsyftat värde, fordras tillgång till aktuella forskningsresultat som endast kan erhållas genom fortlöpande forskning. Den forskningskapacitet som behövs för högskolornas egna behov sammanfaller i viss utsträckning med de behov av forskning som påtalats i de ovan nämnda remissyttrandena. Starka skäl talar därför för att de möjligheter till forskningskapacitet som finns vid socialhögskolorna utnyttjas jämväl för forskning utöver vad som direkt behövs för högskolornas undervisningsverksamhet, men som bevisar densamma.

Socialpolitiska kommittén har såsom nämnts i uppdrag att verkställa en översyn rörande den sociala forskningen och prövar för närvarande frågan om ett socialt utredningsinstitut. Vi vill understryka angelägenheten av att dessa frågor löses skyndsamt. Såsom framhölls i motioner vid 1963 års riksdag bör ett s. k. socialforskningsinstitut eller socialt utredningsinstitut vara den centrala och sammanhållande institutionen på den sociala forskningens område inom landet. Det bör således bedriva sin verk-

samhet i samarbete med andra institutioner, sammanställa och för praktisk tillämpning bearbeta resultat som framkommit vid forskning inom och utom landet, utföra vissa speciella utrednings- och forskningsuppgifter m. m. En mycket väsentlig del av den grundforskning som bör bedrivas inom ramen för en forskningsorganisation med ett socialforskningsinstitut som sammanhållande institution torde kunna bedrivas vid universiteten. Flera i sammanhanget centrala ämnen är emellertid helt eller delvis orepresenterade vid andra lärosäten än socialhögskolorna. Socionomutbildningskommittén har framhållit att detta särskilt gäller socialpolitik, socialrätt, socialvårdsmetodik och kommunal ekonomi. Det synes lämpligt att forskning på dessa områden, vilken i betydande utsträckning får anses vara mål-inriktad, inom den samlade forskningsorganisationens ram förläggs till socialhögskolorna så långt detta är möjligt.

Såsom framgår av det här sagda går departementschefen förbi en viktig del av det forskningsområde som har förbindelse med läroämnena vid de blivande socialhögskolorna. Departementschefen redovisar den forskningskapacitet som finnes vid våra universitet i fråga om där företrädda ämnen inom samhällsvetenskaperna statskunskap, statistik, nationalekonomi och sociologi. Han ställer vidare förhoppningar på att riksbankens jubileumsfond skall kunna användas för forskning »som syftar till att öka kännedomen om samhällets funktioner och om människans reaktioner inför dess av tekniska, ekonomiska och sociala förändringar betingade utveckling». Ett kommande sociologiskt utredningsinstitut skulle också komma att fylla en uppgift rörande den sociala forskningen i inskränkt bemärkelse.

Däremot antydes ej någonting i propositionen om det påtagliga behovet av forskning inom de ämnesområden som enbart kommer att finnas företrädda vid socialhögskolorna såsom kommunal ekonomi och administration.

Socialpolitiska kommittén har i sitt remissyttrande uttalat farhågor för att det inte skulle vara möjligt att utrusta så små forskningsenheter som socialhögskolorna kommer att bli med den personal och maskinutrustning som behövs för större undersökningar. Kommitténs uppfattning får anses vara förståelig, så till vida som socialhögskolornas kapacitet för närvarande inte räcker för ett stort upplagt forskningsarbete och omfattande undersökningar. Det bör dock uppmärksammas att de forskningstjänster — professorer — som bör inrättas vid socialhögskolorna i enlighet med socionomutbildningskommitténs förslag åtminstone övergångsvis borde kunna förenas med en viss tjänstgöringsskyldighet vid universiteten. Då samtliga socialhögskolor är belägna i universitetsstäder, kan erforderligt samarbete etableras också i fråga om andra forskningsresurser.

På längre sikt föreligger dock helt andra möjligheter. Den ökning av utbildningskapaciteten vid socialhögskolorna som nu pågår torde få betraktas som inledningen till en mera omfattande ökning. Behovet av kvalificerad personal inom de sektorer som är socionomernas arbetsmarknad är redan

nu mycket stort. Med all sannolikhet kommer det att växa mycket snabbt. Härför talar utvecklingen inom den kommunala förvaltningen men framför allt på det socialpolitiska fältet, där de ensidiga ekonomiska stödåtgärderna alltmer måste förenas med kvalificerade vårdande och rehabiliterande insatser, som kan fullgöras endast vid tillgång på väl utbildad personal. Betydande öknings av socialhögskolornas utbildningskapacitet kan förväntas bli nödvändiga, om dessa med den framtida socialpolitiska problematiken förknippade behov skall kunna tillgodoses. Man måste även räkna med att det kommer att finnas betydande behov av personal med en omfattande och relativt allsidig social utbildning som sträcker sig längre än till socionomexamen.

I framtiden kan det således bli aktuellt att bereda möjlighet att avlägga licentiatexamen vid socialhögskola i sådana ämnen som är centrala vid socialhögskolorna, vilket skulle öka de sociala utbildningsvägarnas attraktivitet och främja forskningen på det sociala området.

Oavsett utvecklingen på något längre sikt är det nu angeläget att socialhögskolorna snarast tillförs forskningskapacitet genom inrättande av professorer. I huvudsak bör härvid socionomutbildningskommitténs förslag kunna ligga till grund. Med hänsyn till den tid som fordras innan en professorstjänst kan besättas torde inte tjänsterna kunna inrättas förrän hösten 1965. I enlighet med socionomutbildningskommitténs förslag bör de mest angelägna professorerna inrättas i första hand, dvs. 1965, och övriga de därpå följande åren. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om prövning och förslag snarast möjligt rörande inrättande av professorer och vad som övrigt fordras för forskningskapacitet vid socialhögskolorna.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 48 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag rörande forskningsorganisation och inrättande av professorer vid socialhögskolorna snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen, så att erforderliga professorer kan besättas fr. o. m. studieåret 1965/66.

Stockholm den 17 mars 1964

Erik Tobé

Alf Wennerfors

Rune Gustavsson

i Alvesta

Rune Carlstein